

*Український державний університет імені Михайла Драгоманова
Навчально-науковий інститут філософії та освітньої політики*

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (СИЛАБУС)

СУЧАСНИЙ СТАН РЕЛІГІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

Освітньо-наукова програма «Релігієзнавство»

Денна/вечірня форма

Галузь знань

03«Гуманітарні науки»

Спеціальність

031«Релігієзнавство»

Третій (освітньо-науковий)

рівень вищої освіти

Назва кафедри та викладач / викладачі Кафедра богослов'я та релігієзнавства
Викладач: Бондаренко Віктор Дмитрович
Інформація про викладача на сайті: <https://kkbr.shf.edu.ua/pro-kafedru/zaviduvach-kafedry/zaviduvach-kafedry-pib>
E-mail: v.d.bondarenko@udu.edu.ua

I. Основна мета/цілі навчання дати аспірантам цілісне уявлення про основні проблеми сучасного релігієзнавства, які стосуються змісту, парадигмальних установок та методів, особливостей функціонування та процесів інституціоналізації релігієзнавства.

II. Місце навчальної дисципліни в освітній програмі Навчальна дисципліна обов'язкова
Цикл дисциплін спеціальної підготовки
Шифр у навчальному плані: СП02

III. Обсяг навчальної дисципліни	Кількість кредитів	6 кредити
	Загальна кількість годин	180
	Лекційні заняття	30
	Семінарські/практичні заняття	30
	Самостійна робота	120

IV. 1. Релігія у сучасному світі: основні тенденції та трансформації.

Короткий зміст навчальної дисципліни	<ol style="list-style-type: none"> 2. Теорії секуляризації та десекуляризації у сучасному релігієзнавстві. 3. Постсекулярне суспільство та нова роль релігії у публічному просторі. 4. Глобалізація та трансформація релігійного життя у XXI столітті. 5. Релігійний плюралізм і міжрелігійний діалог у сучасному світі. 6. Нові релігійні рухи та альтернативна духовність у сучасному світі. 7. Конфесійна структура сучасної України. 8. Православ'я в Україні та його місце у світовому православ'ї. 9. Томос про автокефалію Православної церкви України та його значення для українського православ'я. 10. Католицизм і протестантизм у сучасному релігійному просторі України. 11. Нові релігійні рухи та нетрадиційні релігії в Україні. 12. Релігійні організації України у міжнародному релігійному просторі. 13. Релігія, політика і національна ідентичність у сучасному світі. 14. Релігійні процеси в Україні в умовах російсько-української війни. 15. Перспективи розвитку релігійних процесів у світі та в Україні. <p>Детальні теми лекційних, практичних/семінарських занять, питання до заліку/іспиту, теми і завдання для самостійної роботи та інше містяться на курсі у Moodle: https://dle.udu.edu.ua/course/view.php?id=1734</p>		
V. Результати навчання	<p>ПРН 3 – Глибоко розуміти загальні принципи та методи релігієзнавства, а також методологію наукових досліджень, застосувати їх у власних дослідженнях у сфері релігієзнавства та у викладацькій практиці. Використовувати сучасні інструменти і технології пошуку, оброблення та аналізу інформації, зокрема, статистичні методи аналізу даних великого обсягу та складної структури, спеціалізовані бази даних та інформаційні системи.</p> <p>ПРН 4 – Розробляти моделі процесів і систем, ефективно використовувати їх для отримання нових знань або створення інноваційних продуктів у сфері релігієзнавства та з дотичних міждисциплінарних напрямів.</p> <p>ПРН 5 – Застосовувати загальні принципи та методи гуманітарних наук, а також сучасні цифрові технології, методи та інструменти наукових досліджень та інноваційної діяльності для отримання нових знань та розв'язання комплексних проблем у сфері релігієзнавства та з дотичних міждисциплінарних напрямів.</p> <p>ПРН 6 – Ініціювати, розробляти та реалізовувати наукові або інноваційні проекти, які дають можливість переосмислити існуюче та отримати нове цілісне знання та професійну практику і розв'язувати наукові та технологічні проблеми релігієзнавства з врахуванням соціальних, економічних, етичних та правових аспектів.</p> <p>ПРН 8 – Організовувати і здійснювати освітній процес у сфері релігієзнавства, його наукове, навчально-методичне та нормативне забезпечення, розробляти і викладати спеціальні навчальні дисципліни у закладах вищої освіти.</p> <p>ПРН 9 – Аналізувати та оцінювати стан і тенденції розвитку релігієзнавства, застосовувати сучасні методології, методи та інструменти для вирішення актуальних проблем у сфері релігієзнавства та у викладацькій практиці.</p> <p>ПРН 10 – Формулювати і перевіряти гіпотези; використовувати для обґрунтування висновків належні докази, зокрема, результати теоретичного аналізу, емпіричних досліджень і моделювання, наявні літературні дані та інформаційні джерела.</p>		
VI. Порядок та	<p>Форми і методи поточного контролю</p> <table border="1" data-bbox="436 1348 2038 1420"> <tr> <td data-bbox="436 1348 784 1420">Поточний контроль</td> <td data-bbox="784 1348 2038 1420">опитування (усні й письмові), доповіді, реферати, творчі роботи (презентації, командні проекти, написання есе), онлайн-тести, тестові модульні контрольні роботи</td> </tr> </table>	Поточний контроль	опитування (усні й письмові), доповіді, реферати, творчі роботи (презентації, командні проекти, написання есе), онлайн-тести, тестові модульні контрольні роботи
Поточний контроль	опитування (усні й письмові), доповіді, реферати, творчі роботи (презентації, командні проекти, написання есе), онлайн-тести, тестові модульні контрольні роботи		

критерії оцінювання

Підсумковий контроль

екзамен у 2 семестрі

Важливі зауваги щодо оцінювання!

Якщо здобувач отримав незадовільну оцінку під час екзамену, в нього виникає академічна заборгованість. Повторно скласти атестацію він повинен до початку наступного семестру в терміни, визначені Положення про порядок ліквідації академічної заборгованості студентами УДУ імені Михайла Драгоманова.

Критерії оцінювання

Під час усних відповідей:

• повнота розкриття питання; • логіка викладення, культура мовлення; • впевненість, емоційність та аргументованість; • використання основної та додаткової літератури (підручників, навчальних посібників, журналів, інших періодичних видань тощо); • аналітичні міркування, вміння робити порівняння, висновки.

Під час виконання письмових завдань:

• повнота розкриття питання; • цілісність, систематичність, логічна послідовність, вміння формулювати висновки; • акуратність оформлення письмової роботи; • підготовка матеріалу за допомогою комп'ютерної техніки (комп'ютерних технологій), різних технічних засобів

Рівень відповідності критеріям

Творчий рівень (90 – 100 балів). Здобувач виконав програму навчальної дисципліни повністю, вільно володіє навчальним матеріалом, успішно і креативно розв'язує завдання різних видів складності, аргументовано висловлює свої думки, займається самоосвітою, може брати активну участь в наукових проєктах і конкурсах.

Високий рівень (80 – 89 балів). Здобувач виконав програму навчальної дисципліни в повному обсязі, володіє навчальним матеріалом у межах програми навчальної дисципліни, виконав завдання до кожної теми, проте у відповідях допускає деякі неточності.

Достатній рівень (70 – 79 балів). Здобувач виконав програму в повному обсязі, але нерівномірно володіє навчальним матеріалом, здатний його аналізувати, проте не може сформулювати висновки досить ґрунтовно.

Задовільний рівень (65 – 69 балів). Здобувач загалом виконав програму, але більшість тем засвоїв поверхово.

Низький рівень (60 – 64 балів). Здобувач засвоїв теми з навчальної дисципліни, але дуже поверхово, володіє навчальним матеріалом на елементарному рівні і фрагментарно, не може самостійно викласти зміст більшості питань курсу.

Незадовільний рівень:

35 – 59 балів з можливістю повторного складання. Здобувач частково виконав програму, не засвоїв більшості тем програми курсу, володіє елементарними знаннями з навчальної дисципліни, не вмє логічно, послідовно, грамотно висловлювати думку;

0 – 34 балів з обов'язковим повторним вивченням навчальної дисципліни. Здобувач не виконав більшості завдань програми, не володіє навчальним матеріалом.

**VII.
Політика
курсу**

Дні й години для консультацій: консультації проводяться за графіком кафедри. Про потребу в консультації здобувач повідомляє напередодні.

Обсяги, терміни і порядок відпрацювань: відпрацювати пропуски здобувач може в години консультацій;

Особливості оцінювання. Максимальні бали за виконання робіт здобувачами:

1) опитування (усне, письмове) – 5 бали;

2) реферативні повідомлення, доповіді – 10 балів;

3) творчі роботи – 10 балів;

-
- 5) онлайн-тести – 10 балів;
6) тестові модульні контрольні роботи – 10 балів.
-

**VIII. Основні
інформаційні
і ресурси**

Онлайн курс: <https://dle.udu.edu.ua/course/view.php?id=1734>

Berger, P. L. (1969). *A rumor of angels: Modern society and the rediscovery of the supernatural*. Doubleday.

Casanova, J. (1994). *Public religions in the modern world*. University of Chicago Press.

<https://press.uchicago.edu/ucp/books/book/chicago/P/bo3624366.html>

Taylor, C. (2007). *A secular age*. Harvard University Press.

Micklethwait, J., & Wooldridge, A. (2009). *God is back: How the global revival of faith is changing the world*. Penguin Press.

Beyer, P. (2006). *Religion in the context of globalization*. Routledge.

<https://www.routledge.com/Religion-in-the-Context-of-Globalization/Beyer/p/book/9780415380287>

Pearson, J., Roberts, R. H., & Samuel, G. (Eds.). (1998). *Nature religion today: Paganism in the modern world*. Edinburgh University Press.

Sysyn, F. E., & Schulze Wessel, M. (2015). *Religion, nation, and secularization in Ukraine*. Canadian Institute of Ukrainian Studies Press.

<https://ualbertapress.ca/9781894865388/religion-nation-and-secularization-in-ukraine/>

Casanova, J. (2019). *Релігія в сучасному світі: плюралізм, секуляризація, глобалізація*. Видавництво UKY.

<https://iieci.usu.edu.ua/publications/religion-in-the-modern-world-pluralism-secularization-globalization-in-ukrainian/>

Razumkov Centre. (2025). *Ukrainian society, state and church in wartime: Church and religion in Ukraine*.

<https://razumkov.org.ua/images/2025/01/27/2024-Religiya-religion-ENGL.pdf>

Hordiienko, H. (2014). *Нові релігійні рухи в Україні*.

https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/6789/3420/1/Hordiyenko_G._Novi_rel..pdf

Ivanenko, O. (2022). *New aspects of religious life in Ukraine in the conditions of the social challenges of the 21st century*.

<https://nte.etnolog.org.ua/en/archive/2022-year/1/2271-from-the-history-and-theory-science/4462-new-aspects-of-religious-life-in-ukraine-in-the-conditions-of-the-social-challenges-of-the-21st-century>

Wanner, C. (2020). *Religion and nationalism in global perspective*. Routledge.

<https://www.routledge.com/Religion-and-Nationalism-in-Global-Perspective/Wanner/p/book/9780367203344>

Bremer, T. (2016). *Cross and Kremlin: A brief history of the Orthodox Church in Russia*. Eerdmans.

<https://www.eerdmans.com/Products/7037/cross-and-kremlin.aspx>

Krawchuk, A., & Bremer, T. (Eds.). (2016). *Eastern Orthodox encounters of identity and otherness: Values, self-reflection, dialogue*. Palgrave Macmillan.

<https://link.springer.com/book/10.1057/9781137484218>

Kryshchanovych, M. (2023). *The religious landscape amidst warfare in Ukraine: Assessing the situation*.

<https://pdfs.semanticscholar.org/5022/d30e0551625e226393622a8b08fff626a927.pdf>

Bilan, Y. (2022). *Analysis of the multi-confessional religious situation in Ukraine in the 21st century*.

<https://digitalcommons.georgefox.edu/ree/vol42/iss8/3/>

Kovalenko, O. (2023). *Mapping the religious landscape of Ukraine*.

https://www.academia.edu/114329866/Mapping_religious_landscape_Ukraine

Beyer, P., & Beaman, L. (Eds.). (2007). *Religion, globalization and culture*. Brill.

<https://brill.com/display/title/11008>

Bremer, T. (2017). *Religion in Ukraine: Historical background and the present situation*. Springer.

https://link.springer.com/content/pdf/10.1007/978-3-319-34144-6_1.pdf

Sysyn, F., & Plochy, S. (Eds.). (2003). *Religion and Nation in Modern Ukraine*. University of Alberta Press.

https://books.google.com/books/about/Religion_and_Nation_in_Modern_Ukraine.html?id=QFQnngEACAAJ

Wanner, C. (2022). *Everyday religiosity and the politics of belonging in Ukraine*. Cornell University Press.

<https://library.oapen.org/bitstream/handle/20.500.12657/62030/9781501764967.pdf>

United States Institute of Peace. (2023). *Mapping the religious landscape of Ukraine*.

https://www.usip.org/sites/default/files/2023-10/pw_193-mapping_religious_landscape_ukraine.pdf

Razumkov Centre. (2025). *Church and religious situation in Ukraine*.

<https://razumkov.org.ua/images/2026/03/01/2025-Religion-ENGL.pdf>

European Parliament Research Service. (2019). *Ukraine: Religion and geopolitics*.

https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2019/635525/EPRS_BRI%282019%29635525_EN.pdf

Schrader, W. (2010). *Religion and the secular state in Ukraine*.

<https://www.strasbourgconsortium.org/content/blurb/files/Ukraine.1.pdf>

Krawchuk, A., & Bremer, T. (2014). *Eastern Orthodox encounters of identity and otherness*. Palgrave Macmillan.

<https://link.springer.com/book/10.1057/9781137484218>

Ivanenko, O. (2022). *New aspects of religious life in Ukraine in the conditions of the social challenges of the 21st century*.

<https://nte.etnolog.org.ua/en/archive/2022-year/1/2271-from-the-history-and-theory-science/4462-new-aspects-of-religious-life-in-ukraine-in-the-conditions-of-the-social-challenges-of-the-21st-century>

Bilan, Y. (2022). *Analysis of the multi-confessional religious situation in Ukraine in the 21st century*.

<https://digitalcommons.georgefox.edu/ree/vol42/iss8/3/>

Kovalenko, O. (2023). *Mapping the religious landscape of Ukraine*.

https://www.academia.edu/114329866/Mapping_religious_landscape_Ukraine

Baltic Worlds. (2020). *Religion in Ukraine: Political and historical entanglements*.

<https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2%3A1470260/FULLTEXT02.pdf>

KSE Institute. (2023). *Thirty years of religious pluralism in Ukraine*.

<https://publications.kse.ua/publications/religious-pluralism-ukraine-848>

Academia.edu. (2017). *Religion in Ukraine*.

https://www.academia.edu/34733521/Religion_in_Ukraine

*KAS Foundation. (2022). War and church: Church and religious situation in Ukraine.
<https://www.kas.de/documents/270026/18262243/War%2Band%2BChurch.%2BChurch%2Band%2BReligious%2BSituation%2Bin%2BUkraine%2B2022%2B%28Information%2BMaterials%29.pdf>*

Обговорено та затверджено на засіданні кафедри богослов'я та релігієзнавства протокол № __1__ від __28__ серпня 2025 р